

Koalitsioonilepe 2025-2027

Downloaded 23.10.2025

Sisukord

7. Õigus- ja digiriik	3
7.1. Digiriik	3
7.2. Õigusriik	6

7. Õigus- ja digiriik

Tõstame Eesti tehisaru abil maailma parima digiväega rahvaks. Arendame personaalseid digiriigi teenuseid ja teeme olemasolevaid veel lihtsamaks ja mugavamaks, ent samal ajal ka nii turvaliseks, et inimesed saavad riigi teenuseid kasutada ka kriiside korral. Uuendame riigi andmehaldust nii, et Eesti inimesed saaksid tehisaruajastu parimaid personaalseid neile vajalikke teenuseid. Teeme riigi tehisaruvalmiks – ühendame ameteid ja ülesandeid tõhusalt kokku ning vähendame nii pikas plaanis avalikus teenistuses olevate inimeste arvu. Tugevdame küberkaitset laiapindse riigikaitse osana. Toetame IT-ettevõtete võimalusi ekspordi suurendada.

Viimati uuendatud 24.05.2025

7.1. Digiriik

Tagame, et vajalikud digiteenused, andmekogud, toetavad infosüsteemid ja taristu on varundatud väljapoole Eesti territooriumi ning Eesti digiriik pakub teenuseid edasi mistahes kriisi korral.

Tehisaru võimaluste rakendamiseks korrastame andmekogud ning andmetöötlust puudutava regulatsiooni, et parema kvaliteediga ja riskasutatavad andmekogud saaksid aidata kaasa avaliku sektori teenuste pakkumisele.

Uuendame riigisektori ülesehitust selliselt, et andmete kogumise, standardimise ja kasutamise kompetents oleks kokku kogutud. Muudame andmete esitamise automaatseks ja ühekordseks.

Treenime ja arendame Eesti riigile turvalisi tehisaru lahendusi, mille tulemusel kasvab Eesti ettevõtete tootlikkus, nende rahvusvaheline konkurentsivõime ja riigi juhtimise tõhusus. Valmistame koolinoored ette toimetulekuks nüüdisaegses ja tuleviku tehnoloogiamaailmas.

20. TAGAME DIGIRIIGI TEENUSED ALATI JA TURVALISELT KÄTTESAADAVATENA

150. Teeme plaani, kuidas avalik sektor saab teenused inimestele ja ettevõtetele toimima mistahes kriisiolukorras. Tähtaeg III kvartal 2025.

151. Riigiäppi toome nii riigiteenused kui ka isikut tõendavad dokumendid nii, et äppi saab kasutada ka üle Euroopa Liidu digikukruna. Tähtaeg I kvartal 2026.

152. Muudame Eesti küberkaitset senisest veelgi tugevamaks, konsolideerides keskselt erinevate ametite ja valitsemisalade infoturbe tegevused ja luues üleriigilise infoturbe seire. Tähtaeg IV kvartal 2026.

153. Loomesaldusele tugineva ja abistava keskkonna ettevõtete kaitseks. Uuendame koostöös erasektoriga Eesti riigikaitse, e-riigi, digitaalse identiteedi, X-tee ning e-valimiste tehnoloogiaid, et need oleksid kaitstud edasiste tehnoloogiliste ohtude eest. Tähtaeg IV kvartal 2026.

21. ANDMED PEAVAD OLEMA KASUTATAVAD RIIGI EFEKTIIVSEMAKS TOIMIMISEKS KÕIGIS VALDKONDADES NING KINDLUSTAME EESTI KEELT JA KULTUURI PUUDUTAVATE ANDMETE KÄTTESAADAVUSE AVAANDMETENA

154. Tagame eesti keele kasutuse vähemalt viies suures keelemudeli treeningandmestikus ja loome selleks tingimused 15 miljardi sõnalise keeleandmestikuga eesti keele ja kultuuri kestmiseks tehisaru ajastul. Tähtaeg IV kvartal 2025.

155. Tagame, et kriitilised andmekogud ja neid teenindavad süsteemid on varundatud väljapoole Eestit. Tähtaeg I kvartal 2027.

156. Kohustuslikuks muudetud andmejälgija abil suurendame inimeste kontrolli oma andmete kasutamise üle. Andmevärava reeglitega tagame andmete vaid ühekordse esitamise. Privaatsuskaitsetehnoloogiate abil suurendame andmete turvalist taas- ja riskasutamist. Tähtaeg III kvartal 2026.

157. Teeme andmetega seotud õiguslikus raamistikus asjad selgeks ja ühte moodi tõlgendatavaks ning lihtsustame andmetöötlust. Tähtaeg IV kvartal 2025.

158. Laiendame automaatset ja kiiret haldusmenetlust. Tähtaeg IV kvartal 2025.

159. Loomes riigi ressursside juhtimismudeli tehisaru rakendamiseks ja andmehalduse korraldamiseks. Tähtaeg IV kvartal 2025.

22. EESTIST PEAB INIESTE JAOKS SAAMA EUROOPA ÜKS EDUKAMAID TEHISARU AREDAJA- JA KASUTAJARIIKE. TOETAME EESTI ETTEVÖTETE IT-EKSPORDI VÖIMEKUST.

160. Loomes alused Eesti arvutusvõimekuse kasvatamiseks ja riigipõhise tehisintellekti arendamiseks, sealhulgas Euroopa Liidu projektides. Tähtaeg IV kvartal 2025.

161. Töötame välja juhtimis- ja tugiraamistiku, mis toetab avalikku ja erasektorit õiguslike nõuete täitmisel andmepõhiste otsuste tegemisel ja protsesside juurutamisel. Tähtaeg IV kvartal 2025.

162. Loomes riikliku küberkaitse ja tehisaru teadus- ja arendusprogrammi. Tähtaeg IV kvartal 2026.

163. IT-ekspordi kasvatamiseks anname mitmete ekspordikõlbulike teenuste või nende komponentide loomise ning arendamise üle riigilt erasektorile. Tähtaeg IV kvartal 2026.

164. Uuendame IT-hangete põhimõtted ja viime hankimise kasutajale võimalikult lähedale. Tähtaeg IV kvartal 2026.

23. RESSURSSIDE EFEKTIIVSEMAKS KASUTAMISEKS JA AVALIKU SEKTORI KÜBERTURVALISUSE PARANDAMISEKS KONSOLIDEERIME RIIGI IT-TEENUSEID NING LAIENDAME KESKSET TÖÖKOHATEENUST JA RIIGIPILVE TEENUST

165. Konsolideerime samalaadseid andmeid sisaldavad ja sarnaseid protsesse pakkuvad riigi e-teenuste platvormid. Tähtaeg IV kvartal 2026.

166. Loomme digitaalsete teenuste pilveteenuste standardi. Riigipilve standardiseeritud lahendusse viime üle konsolideeritud teenused. Tähtaeg I kvartal 2027.

167. Konsolideerime riigi IT-majade tugiteenused, töötame välja teenuste ja asutuste ühtse juhtimismudeli. Tähtaeg IV kvartal 2026.

168. Määrame kindlaks ja fikseerime üleriigilised kesksed teenused, komponendid, andmekogud ning teenuste osutamise elektroonilised kanalid. Pakume mehhanisme kesksete komponentide kasutamise soodustamiseks. Tähtaeg IV kvartal 2026.

169. Konsolideerime riigi IT-majad nii, et hankimine liigub toote kasutaja juurde ning keskseks jäävad üksnes efektiivsuse ja turvalisuse seisukohast vajalikud ülesanded. Tähtaeg I kvartal 2027.

170. Konsolideerime etapi viisi kõik valitsemisalad (v.a Kaitseministeerium, Välisministeerium, Siseministeerium) kesksele automatiseeritud töökoha teenusele. Tähtaeg IV kvartal 2026.

24. VALMISTAME EESTI ETTE POSTKVANT-KRÜPTOGRAAFIA ARENGUTEKS JA LOOME KESKSE DIGITAALSETE KOOLITUSTE PLATVORMI, MILLE ABIL SAAVAD INIMESED LIHTSALT JA PAINDLIKULT OMA KVALIFIKATSIOONI TÕSTA

171. Hoiame ka edaspidi digitaalsed teenused turvaliste ja usaldusväärsetena, pöörates tähelepanu tulevikutehnoloogiatele, sh postkvant-krüptograafia alaste kompetentside arendamisele. Loomme koostöös Teaduste Akadeemia ja ettevõtetega postkvant-krüptograafia tegevuskava. Tähtaeg IV kvartal 2026.

172. Teeme Digi(riigi)akadeemiast keskse koolitusplatvormi nii, et läbitud e-kursuseid tunnustatakse avalikus sektoris ametlikult. Sise- ja väliskoolitusi asendame või toetame e-kursustega. Tähtaeg IV kvartal 2026.

25. PARANDAME SIDEVALDKONNA KONKURENTSIREEGLEID NING LIHTSUSTAME UUTE SIDEÜHENDUSTE RAJAMIST JA LAIENDAME KIIRE INTERNETI KÄTTESAADAVUST MAAPIIRKONDADES

173. Kehtestame täpsemad nõuded sidevõrkude projekteerimisele ja ehitamisele. Tähtaeg IV kvartal 2025.

174. Uuendame juurdepääsutingimusi sideettevõtjate kaablikanalisatsioonile ja teeme järelevalvet lairiba sidevõrkude juurdepääsu hulgihindade üle. Tähtaeg I kvartal 2026.

175. Analüüsime elektroonilise side turu olukorda ja anname suuniseid tegevusteks konkurentsiolukorra parandamiseks. Tähtaeg I kvartal 2026.

176. Konkurentsi tugevdamiseks sideturul ja tarbija huvide kaitseks tagame sujuva ja kiire numbri liikuvuse operaatorite vahel. Tähtaeg III kvartal 2025.

Viimati uuendatud 24.05.2025

7.2. Õigusriik

Tugevdame meie õigusriigi aluseid ning teeme õiguse ja õigluse saavutamise kiiremaks ja efektiivsemaks. Vähendame ettevõtete, inimeste ja avaliku sektori halduskoormust. Kergendame perede koormust laste kasvatamise raskematel hetkedel ja tõstame kõige ette lapse parimad huvid. Vähendame bürokraatiat ja lõpetame uue halduskoormuse pealekasvu. Tagame ettevõtjatele ning korteri- ja majaomanikele lihtsama ja turvalisema asjaajamise ning õiguskindluse.

Muudame seaduste ja määruste tegemist nii, et inimestele oleks protsessid lihtsamad ja koormust vähem. Arendame personaalse riigi teenuseid edasi ja uuendame selleks andmenõusolekuteenust.

Arendame välja uue põlvkonna tehisarul põhineva kohtu infosüsteemi, sh kohtupraktika prognoosimudeli vaidluse perspektiivikuse hindamiseks. Muudame politsei, prokuratuuri ja kohtu vahelise suhtlemise digitööriistade abil kiiremaks. Loomme õigusliku raamistiku digitaalse teabe tõendina kogumiseks ja esitamiseks. Loomme võimekuse digitaalseks üldmenetluseks kriminaalasjades.

Suurendame kohtute sõltumatust täitevvõimust, võrdsustades kohtute halduse ja arenduse põhiseadusliku institutsiooniga. Anname kohtute haldusülesanded koos vastutuse ja tööks vajaliku paindlikkusega üle kohtutele. Võimaldame kvaliteetsemaid kohtuotsuseid kohtunike suurema spetsialiseerumisega, vähendame kohtute vahelist killustumist ja kiirendame kohtute ja prokuratuuri tööd. Paindliku juhtimise võimaldamisega soodustame ka kohtute tõhusat tegutsemist võimalikes suurtes kriisides.

26. HALDUSKOORMUSE ASEMEL VABADUSED. PERSONAALSEMAD RIIGITEENUSED JA KESKSED AVALIKU SEKTORI HALDUSKOORMUST VÄHENDAVID TEENUSED

177. Lihtsustame füüsilise isiku ainuomandis olevate äriühingute nõuete täitmist äriregistris ja MTÜ-de ning SA-de lõpetamist. Tähtaeg III kvartal 2025.

Punkt paigutati muutmata sõnastuses 30. mail 2025 peatükist "Sisejulgeolek" peatükki "Õigusriik".

178. Peatame uue halduskoormuse juurdekasvu nii, et vältimatut uut halduskoormust lisava eelnõu korral koormust samal ajal ka vähendataks, et väljatöötamiskavatsuste ja mõjuhindamiste reeglid oleksid selgemad ja lihtsamad ning oleks selgelt aru saada Euroopa Liidu nõuete tegelik ulatus ning seaduseelnõude põhiseaduspärasus. Tähtaeg IV kvartal 2025.

179. Arendame välja uusi personaalse riigi andmete ristkasutusel tuginevaid teenuseid, alustades automatiseeritud andmepõhisest toimetulekutoetuse maksmisest. Tähtaeg IV kvartal 2026.

180. Andmete ühekordse esitamise tagamiseks loome andmeedastuse nõusolekule selge õigusliku aluse ning muudame riigi infosüsteemides paikneva juriidilise isiku teabe keskselt kasutatavaks e-äriregistrist. Tähtaeg IV kvartal 2026.

181. Arendame riigiäpis ja Eesti teabevärvavas välja töölaua, kus inimene näeb oma taotluste etappi ning millised sammud tuleb veel läbida. Eelnevalt lihtsustame protsesse endid. Tähtaeg IV kvartal 2026.

182. Muudame riigi poolt inimesele ja ettevõttele edastatava informatiivse ja kättetoimetamist vajava teabe kõigi riigi e-teenuste kaudu terviklikult kättesaadavaks (postkast 2.0). Tähtaeg IV kvartal 2026.

183. Töötame välja allkirjastamise põhimõtete ja teenuse rahastamise mudeli avalikus sektoris. Tähtaeg II kvartal 2026.

27. TÕHUSAM ÕIGUSKAITSE NING ÕIGUSABI. SUURENDAME KOHTUTE SÕLTUMATUST JA VÕIMALDAME KIIREMA OTSUSTAMISE TOETAMISEKS PAINDLIKUMAT JUHTIMIST

184. Tugevdame inimeste kaitset vastutustundetu laenu andmise eest ning toetame õigusabi kättesaadavust ja täiendame maksekäsu kiirmenetlust selliselt, et osaliste õigused on paremini kaitstud. Loo tehisarul põhinevad abivahendid, et automatiseerida tarbijakrediidilepingutest tulenevate nõuete aluste ja vastutustundliku laenu andmise põhimõtete kontrollimine kohtumenetluses. Tähtaeg II kvartal 2026.

185. Pakume esmast õigusnõustamist nii juturoboti kui ka Riigi Teataja põhise õigusküsimustele automatiseeritud vastaja abil. Tähtaeg IV kvartal 2025.

186. Viime abielulahutusega seotud tegevused kohtust välja, kohtu otsustada jäävad laste ja varaga seotud küsimused. Kõik ühisvaraga seotud tehingud, mis sõlmitakse pärast lahutusavaldust, hakkavad olema tagasipööratavad. Tähtaeg I kvartal 2026.

187. Ajakohastame eestkoste seadmise protsessi, et see oleks kõikidele osalistele vähem koormav. Täiskasvanud paranematult haige inimese eestkoste pikendamise menetlusi hakkavad kohtud tegema vähemalt kord viie aasta jooksul või sagedamini vastavalt vajadusele. Muudame tsiviilkohtus täisealisele isikule eestkoste seadmise mõistlikumaks. Tähtaeg I kvartal 2026.
188. Teeme kõik kohtumenetlused ökonoomsemaks, näiteks jätame halduskohtust küsitavaks vaid need load, kus loa küsimine on päriselt vajalik. Tähtaeg II kvartal 2025.
189. Kiirendame riigihankevaidlused neljalt vaidlustusastmelt maksimaalselt kolmeni. Muudame hankevaidlustega seotud õigust nii, riigihangete vaidlustuskomisjon ei ole enam esimene kohustuslik menetlusaste neljast, vaid riigihankeid menetletakse üksnes kolmes vaidlustusastmes. Tähtaeg II kvartal 2026.
190. Loomme kriminaalmenetluse võimaluse teha päring elektroonilise side tehniliste andmete kohta, mida sideettevõtjad omal algatusel säilitavad. Tähtaeg IV kvartal 2025.
191. Kaitseme omanikke ja lahendame puuküürnike probleemi, seame proportsionaalsed piirid puuküürnikele. Tähtaeg I kvartal 2026.
192. Soosime notarite koduvisiite eakate või erivajadusega inimeste juurde ning analüüsime kuidas ajakohastada notaritasusid, et tagada teenuse kättesaadavus üle Eesti. Loomme volikirjade registri notariaalselt tõestatud volikirjade ehtsuse kontrollimiseks ja võltsingute avastamiseks. Tähtaeg II kvartal 2025.
193. Suurendame kohtute sõltumatust täitevvõimust ja kiirendame kohtuotsuseni jõudmist, võrdsustades kohtute halduse ja arenduse põhiseadusliku institutsiooniga. Muudame kohtute haldamise tõhusamaks, kohtunikuameti ja kohtute juhtimise paindlikumaks ning vähendame ametkondade vahelisi piire, ühendades kohtuid vastavalt analüüsidele ja võimaldame inimestel kohtusse pöörduda üle Eesti. Tähtaeg IV kvartal 2025.
194. Vähendame digitaliseerimisega inimeste kulusid ja kohtute töökoormust. Loomme tehisarule toetuda võimaldava uue kohtute infosüsteemi. Tähtaeg I kvartal 2027.
195. Säätame inimeste aega ja raha, pakkudes tehisarule tuginevat kohtuvõidu tõenäosuse prognoosi saamise võimalust enne kohtu poole pöördumist. Tähtaeg I kvartal 2027.
196. Uuendame süüteomenetlust ja kasutame senisest enam digitaalseid võimalusi ja loome digikriminalistika tegevuskava. Tähtaeg IV kvartal 2026.
197. Ajakohastame riigilõivud kohtumenetluses, et need oleksid rohkem seotud tegelike menetluskuludega ja toetaks seeläbi kohtutel kiiremini otsusteni jõudmist. Tähtaeg II kvartal 2025.

28. ENNETAME VANGLAST VÄLJUVATE INIMESTE RETSIDIIVSUST KONTROLLITUD JA TOETATUD VABANEMISPROTSESSI ABIL. TAGAME SISEJULGEOLEKU VALDKONDA PANUSTAVATELE POLITSEIAMETNIKELE, PÄÄSTJATELE NING VANGLAAMETNIKELE ÜHTSE LÄHENEMISE SOTSIAALSEID GARANTIISID JA TÖÖTASU KÄSITLEVATE OTSUSTE PUHUL.

198. Kuritegude ja retsidiivsuse vähendamiseks muudame vanglast enne tähtaega vabanemise korda nii, et kasvab järkjärguline kontrollitud vanglast vabanemine lihtsalt ukse selja taga kinnitõmbamise asemel. Suurendame kriminaalhooldajate rolli. Tähtaeg III kvartal 2025.

199. Käsitleme politseiametnikke, päästjaid ja vanglaametnikke töötasu osas võrdselt. Tähtaeg III kvartal 2025.

Viimati uuendatud 24.05.2025